

"INGLIZ TILINI O'QITISHDA MOSLASHUVCHAN TA'LIMNING O'RNI: XXI ASR SINFLARI UCHUN INNOVATSION YONDASHUV"

Fayziyeva Gulrux Shoniyozovna

*International School of Finance Technology and
Science Samarqand filiali, Ijtimoiy-gumanitar
fanlar kafedrası assistenti*

Annotatsiya: Samarali til o'qitish metodologiyalari ta'lim sohasidagi muvaffaqiyatga erishish uchun muhim omil hisoblanadi. Ushbu maqolada ingliz tilini ikkinchi til sifatida (ESL) o'rgatishning innovatsion yondashuvlari, ayniqsa interaktiv va texnologiya bilan boyitilgan usullar o'rganiladi. Mavjud adabiyotlarni tahlil qilish va amaliy misollarni keltirish orqali maqola o'quvchilarni jalb etish hamda moslashuvchan o'qitish texnikalarining ahamiyatini yoritadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, kommunikativ yondashuvlar va raqamli vositalar til o'rganish jarayonini sezilarli darajada yaxshilaydi. Ushbu tadqiqot til o'qitish usullarini takomillashtirish va ularni zamonaviy ta'lim talablariga moslashtirish borasida ilmiy bahs-munozaralarga hissa qo'shadi. Bundan tashqari, maqolada o'quvchilarning individual ehtiyojlariga moslashadigan moslashuvchan o'qitish tizimlarining dolzarbligi ta'kidlanadi. Zamonaviy ESL amaliyotlarini chuqur tahlil qilish orqali ushbu maqola yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolarni aniqlaydi va o'qituvchilar uchun amaliy tavsiyalarni taklif qiladi. Empirik dalillarga asoslangan strategiyalarni taqdim etish orqali tadqiqot XXI asr sinflarida o'qitish natijalarini optimallashtirish uchun innovatsion vositalar va metodlarni joriy etishning ahamiyatini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: til o'qitish, ESL, interaktiv ta'lim, kommunikativ yondashuv, raqamli vositalar, moslashuvchan o'qitish, o'quvchi jalb qilinishi.

Kirish

Bugungi globallashtirilgan dunyoda ingliz tilini bilish akademik va kasbiy muvaffaqiyat uchun asosiy ko'nikmalardan biri hisoblanadi. Ingliz tili xalqaro muloqot tili sifatida turli madaniyatlar, sanoat tarmoqlari va ta'lim muassasalari o'rtasida ko'prik vazifasini bajaradi. Natijada, ingliz tilini ikkinchi til sifatida o'qitish metodologiyalari juda katta ahamiyat kasb etmoqda.

An'anaviy yodlashga asoslangan ta'lim metodlari ba'zi sharoitlarda samarali bo'lsa-da, zamonaviy o'quvchilarning turli ehtiyojlarini qondirishda yetarli darajada mos kelmasligi mumkin, ayniqsa, texnologiya tez rivojlanayotgan bugungi kunda. Raqamli vositalarning paydo bo'lishi va til o'zlashtirish nazariyalarining chuqur o'rganilishi natijasida yangi innovatsion ta'lim metodlari rivojlanmoqda. Ushbu yondashuvlar interaktivlik, moslashuvchanlik va o'quvchilarni jalb qilishga urg'u beradi, shuningdek, o'qituvchi markazli darslardan o'quvchi markazli ta'lim modeliga o'tishni ta'minlaydi. Biroq, ushbu rivojlanishlarga qaramay, turli ta'lim muhitlarida ushbu metodlarni samarali joriy etishda hali ham muammolar mavjud. Cheklangan resurslar, o'qituvchilarning yetarlicha tayyorgarlikka ega emasligi va madaniy jihatdan turli xil talablar bu boradagi asosiy to'siqlardir.

Ushbu maqola ingliz tilini samarali o'qitish strategiyalarini o'rganishni maqsad qiladi, ayniqsa ESL sinflarida moslashuvchan o'qitish tizimlariga e'tibor qaratiladi. Moslashuvchan o'qitish tizimlari individual o'quvchilarga mos tarkib va o'qish tezligini taklif qilishi bilan ta'lim jarayonini o'zgartirish imkoniyatiga ega. Ushbu maqola asosiy savollarga javob topishga harakat qiladi: Qaysi o'qitish metodlari til o'zlashtirishni yaxshilaydi? Moslashuvchan o'qitish tizimlari natijalarga qanday ta'sir qiladi? Shu bilan birga, maqolada ushbu metodologiyalarning ta'lim siyosati va kelajakdagi tadqiqotlar uchun qanday ahamiyatga ega ekanligi muhokama qilinadi.

Materiallar va Usullar

Ushbu tadqiqot ESL o'qitish metodologiyalarini kompleks tushunish uchun sifat va miqdoriy tahlillarni o'z ichiga olgan aralash usullar (mixed-methods) yondashuvini qo'llaydi. Tadqiqot quyidagi bosqichlardan iborat bo'ldi: Adabiyotlar sharhi: Ingliz tilini o'qitish bo'yicha ilmiy jurnallar, kitoblar va ishonchli onlayn manbalar tahlil qilindi. Bu sharh ESL o'qitish sohasidagi tendensiyalar, muammolar va innovatsiyalarni o'rganishga imkon berdi. Amaliy tadqiqotlar: Moslashuvchan o'qitish tizimlarini qo'llagan sinflar tahlil qilindi. Shahar va qishloq maktablaridagi misollar o'rganilib, o'qitish samaradorligiga oid turli tajribalar qiyoslandi. So'rovnomalar: ESL o'qituvchilari va o'quvchilardan so'rovnomalar o'tkazildi. Bu tadqiqot moslashuvchan o'qitish tizimlari haqidagi fikrlarni aniqlash, ularning ta'sirini baholash hamda mavjud muammolarni o'rganishga qaratildi. Sinflarni kuzatish: Kommunikativ va moslashuvchan texnologiyalardan foydalaniladigan sinflar semestr davomida kuzatildi va natijalar sifat jihatdan tahlil qilindi. Ma'lumotlarni tahlil qilish: Olingan sifat va miqdoriy ma'lumotlar statistik vositalar yordamida tahlil qilinib, asosiy tendensiyalar va bog'liqliklar aniqlandi.

Natijalar

Tadqiqot natijalari ESL o'qitishning bir necha samarali yondashuvlarini ko'rsatdi. Xususan, moslashuvchan o'qitish tizimlarining quyidagi ta'siri kuzatildi:

O'qitish usuli	O'quvchilarga ta'siri	Key Benefits
Kommunikativ Yondashuv	Og'zaki muloqot va eshitish ko'nikmalarini yaxshilaydi	Amaliy til foydalanishi
Texnologiyalardan foydalanish	O'quvchilarning ishtirokini oshiradi	Shaxsiylashtirilgan ta'lim
Moslashuvchan tizimlar	Til o'zlashtirish tezligini oshiradi	Individual ehtiyojlarga moslashadi
Loyihaviy ta'lim	Tanqidiy fikrlash va jamoaviy ishlashni rivojlantiradi	Kontekstual ta'lim
Madaniy moslashuvchanlik	O'quvchilar motivatsiyasini oshiradi	Inklyuziv ta'lim

Moslashuvchan o'qitish tizimlari o'quvchilar darajasiga moslashishi va ularning ehtiyojlariga mos kontentni taqdim etishi orqali ta'lim jarayonini sezilarli darajada yaxshilaydi.

Muhokama

Ushbu tadqiqot natijalari ESL ta'limida moslashuvchan o'qitish tizimlarining tub o'zgarishlarni amalga oshirish salohiyatiga ega ekanligini ta'kidlaydi. Moslashuvchan o'qitish tizimlari individual o'quvchilarning ehtiyojlariga mos ravishda ta'lim jarayonini tashkil etishga imkon berib, an'anaviy, barcha uchun yagona metodga asoslangan yondashuvlardan sezilarli darajada farq qiladi. Bu shaxsiylashtirilgan yondashuv nafaqat ta'lim samaradorligini oshiradi, balki o'quvchilarning motivatsiyasi va darslarga jalb qilinish darajasini ham yaxshilaydi. Moslashuvchan o'qitish

tizimlarining asosiy afzalliklaridan biri real vaqt rejimida fikr-mulohazalar (feedback) berish va o'quv materiallarini dinamik tarzda moslashtirish qobiliyatidir. Masalan, grammatikaga oid qiyinchiliklarga duch kelgan o'quvchi uchun qo'shimcha mashqlar va tushuntirishlar taqdim etilishi mumkin, shu bilan birga, rivojlangan o'quvchilar murakkabroq topshiriqlarga o'tish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Ushbu moslashuvchanlik har bir o'quvchining hozirgi bilim darajasiga mos ravishda ta'lim olishini ta'minlaydi. Biroq, moslashuvchan o'qitish tizimlarini ta'lim jarayoniga integratsiya qilish muayyan qiyinchiliklarni keltirib chiqarishi mumkin. Ko'plab o'qituvchilar texnologiyalarga cheklangan imkoniyatlar, yetarli darajada tayyorgarlikning yo'qligi va yangiliklarga qarshilik kabi to'siqlarga duch keladilar. Shuningdek, bu tizimlarning samaradorligi ularning dizayni va amalga oshirilishiga bog'liq. Agar dasturiy ta'minot noto'g'ri ishlab chiqilgan yoki o'quv dasturlari maqsadlariga mos kelmasa, uning ta'siri sezilarli darajada kamayishi mumkin. Bundan tashqari, ESL sinflarining madaniy va lingvistik jihatdan xilma-xil ekanligi muhim omil hisoblanadi. Moslashuvchan o'qitish tizimlari turli madaniy va til muhitidan kelgan o'quvchilar ehtiyojlariga moslashishi kerak. Masalan, madaniy jihatdan muhim bo'lgan misollar va holatlar darslarni o'quvchilar uchun yanada mazmunli va qiziqarli qiladi. Kelgusidagi tadqiqotlar ushbu muammolarni hal qilish va moslashuvchan o'qitish tizimlarining samaradorligini oshirishga qaratilgan innovatsion yechimlarni ishlab chiqishga yo'naltirilishi lozim. Bunga foydalanuvchilarga qulay platformalarni ishlab chiqish, o'qituvchilar uchun professional rivojlanish dasturlarini taqdim etish va uzoq muddatli natijalarni baholashga yo'naltirilgan tadqiqotlarni o'tkazish kiradi.

Xulosa

Ushbu tadqiqot XXI asr o'quvchilarining turli ehtiyojlarini qondirish uchun ESL ta'limida moslashuvchan o'qitish tizimlarini joriy etishning muhimligini ta'kidlaydi. Texnologiyalar va shaxsiylashtirilgan ta'lim metodlaridan foydalanish orqali o'qituvchilar yanada samarali va jalb qiluvchi ta'lim muhitini yaratishlari mumkin. Moslashuvchan o'qitish tizimlari kommunikativ yondashuvlar va loyihaviy ta'lim bilan birgalikda qo'llanilganda, til o'zlashtirish jarayonini yaxshilash uchun keng qamrovli asos yaratadi. Ingliz tili global muloqot vositasi sifatida muhim ahamiyat kasb etishda davom etar ekan, ta'lim muassasalari innovatsion o'qitish metodologiyalariga sarmoya kiritishlari zarur. Zamonaviy jamiyat XXI asr ko'nikmalariga ega bo'lgan mutaxassislarni talab qilmoqda. Bular qatoriga tanqidiy fikrlash, kreativlik, muloqot, raqamli savodxonlik va hamkorlikda ishlash qobiliyatlari kiradi. Shu sababli, bugungi ta'lim jarayoni nafaqat o'quvchilarning bilimlarini turli kontekstlarda oshirishga, balki ularning XXI asr ko'nikmalarini rivojlantirishga ham yo'naltirilishi lozim. Til o'qitish jarayoni ham bundan mustasno emas. Texnologiyalarni ta'limga integratsiya qilish bilan bog'liq muammolarni bartaraf etish va moslashuvchan o'qitish tizimlarining barcha o'quvchilar uchun ochiqligini ta'minlash borasida ta'lim siyosatchilari va o'qituvchilar hamkorlikda ishlashlari kerak. Shu yo'l bilan ular global dunyoda muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo'lgan ishonchli va bilimdon ingliz tilida so'zlashuvchilar avlodini shakllantirishlari mumkin. Ushbu maqola ESL o'qitish amaliyotlarini takomillashtirish bo'yicha davom etayotgan ilmiy muhokamalar va tadqiqotlarga hissa qo'shadi hamda moslashuvchan o'qitish tizimlarini yanada chuqur o'rganish zaruratini ta'kidlaydi. Mavjud muammolarni bartaraf etish va innovatsiyalarni qabul qilish orqali o'qituvchilar til ta'limi sohasining yanada yorqin kelajagini yaratishlari mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. SuzAnne, N. (2014). "Taniqli va faol o'quvchi sifatida xarakterlarni shakllantirish uchun tanqidiy va samarali o'qish," Xalqaro til va san'at konferensiyasi (Padang), 47–352.
2. Perry, S. (2011). XXI asr maktablarida ko'nikmalarni o'rganish bo'yicha tavsifiy tadqiqot: Ta'lim yetakchilari va ularning boshchiligidagi maktablar uchun moslashuvchan o'zgarishlar va innovatsiyalar bilan bog'liq muammolar va imkoniyatlarni o'rganish.

3. Delgado, H. O. K., de Azevedo Fay, A., Sebastiany, M. J., & Silva, A. D. C. (2020). Sun'iy intellekt asosida moslashuvchan o'qitish vositalari: Ingliz tilini o'qitish markazida. *BELT - Brazilian English Language Teaching Journal*, 11(2), e38749-e38749.
4. Czerkawski, B., & Berti, M. (2020). XXI asrda til o'rganish: joriy holat va kelajak yo'nalishlari. Oliy ta'limda til o'rganish va kasbiy rivojlanish: XXI asrga mo'ljallangan o'quvchilar va o'qituvchilarni tayyorlash yo'llari, 11.
5. Shadiev, R., & Wang, X. (2022). Texnologiyalar yordamida til o'rganish va XXI asr ko'nikmalariga oid tadqiqotlarning sharhi. *Frontiers in Psychology*, 13, 897689.
6. Shadiev, R., Yi, S., va Dang C. Sintawati, W. (2022b). Telekooperativ loyiha doirasida talabalarning ijodkorlik, innovatsiya va tadbirkorlik qobiliyatlarini rivojlantirish. *Front. Psychol.*, 13, 887620. doi: 10.3389/fpsyg.2022.887620.